

Žiga VODOVNIK

Rudolf M. Rizman: Uncertain Path – Democratic Transition and Consolidation in Slovenia
Texas A&M University Press, College Station, Texas 2006, str. xii + 240, \$45.00
(ISBN 978-1-58544-423-6)

V enem izmed svojih svetlejših trenutkov je Robert F. Kennedy pripomnil, da »BDP ne meri niti zdravja naših otrok, kvalitete njihovega izobraževanja ali radosti njihovega igranja. Ne meri niti lepote naše poezije, trdnosti naših partnerskih zvez. Je indiferenten do urejenosti naših tovarn in varnosti naših ulic. Ne meri niti naše modrosti ali učenja, niti razumnosti ali poguma, niti sočutja ali pripadnosti naši deželi. Meri vse v malem, razen tistih stvari, zaradi katerih je vredno živeti. Lahko nam pove vse o naši državi, razen tistih stvari, zaradi katerih smo ponosni, da smo njen del.« Te besede so dobile vnovično potrditev s političnimi/ekonomskimi/družbenimi spremembami v Vzhodni in Srednji Evropi, kjer v novo »demokratiziranih« državah vzpostaviti formalne demokracije – *i.e.*, novega političnega sistema – in ekonomskemu razvoju ni sledil sorazmeren dvig demokratičnih standardov in politične kulture. Kljub temu, da bi lahko danes večino od njih v ekonomskem smislu – seveda z določenimi zadržki – uvrstili med »družbe obilja«, saj velikemu delu prebivalstva omogočaj relativno enostavno zadovoljevanje materialnih in kulturnih potreb, pa lahko znotraj njih zasledimo čedalje več poskusov spodkopavanja zgodovinskih demokratičnih doprinosov.

Čeprav je Slovenija od vseh »post-komunističnih« držav, ki jih je ob koncu prejšnjega stoletja zajel tako imenovani tretji val demokratizacije, makroekonomsko daleč najuspešnejša – *e.g.*, Human Development Report za leto 2006 Slovenijo po indeksu človekovega razvoja (*Human Development Index*) med 177 državami uvršča na 27 mesto; bila je prva država, ki je po tranzicijski depresiji preseгла raven BDP na prebivalca izpred osamosvojitve; v obdobju 1992-2000 se je BDP realno povečal za 40 %; najhitreje zmanjšuje razvojni zaostanek za povprečjem Evropske unije –, tega za uspešnost procesov demokratične tranzicije in konsolidacije ni mogoče z gotovostjo trditi. Rudolf M. Rizman se v svoji knjigi *Uncertain Path: Democratic Transition and Consolidation in Slovenia* tako upravičeno loteva tudi temnejše plati naše »zgodbe o uspehu«, saj ob natančni analizi procesa političnega osamosvajanja Slovenije identificira tudi glavne ovire za polno konsolidacijo demokracije v našem okolju in širši regiji. Takšna metodološka zastavitev analize je seveda več kot primerna, saj je objektivna analiza preteklih procesov nujna za evalvacijo obstoječega stanja demokracije na Slovenskem, in kakršnekoli ekstrapolacije trendov njenega nadaljnjega razvoja oziroma razkroja.

Avtor skozi svojo študijo pokaže, da ekonomski razvoj Slovenije ni zadostni garant za demokratično konsolidacijo, pač pa je lahko med njima velika diskrepanca oziroma asimetrija (str. 144). Avtor skozi svojo študijo, *inter alia*, detektira, da smo danes ponovno priča sprevrženemu stanju oziroma konsenzu, ki tokrat sovпада z *camero obscuro* novega populizma desne provenience, in ki predstavlja glavno materialno silo za regeneracijo nedemokratičnih in celo protidemokratičnih elementov znotraj sodobne slovenske družbe. Kljub temu, da avtor v svoji študiji zaključi, da je Slovenija že dosegla stopnjo konsolidirane demokracije (str. 157), skozi svojo analizo vseeno upravičeno izpostavi tudi vrsto »območij nejasnosti«, ki bi lahko Slovenijo še vedno oddaljile od doseganja polne demokracije – *e.g.*, stanje politične kulture, šibka civilna družba, nedokončana privatizacija.

Avtor v tem pogledu natančno razdela genealogijo novega slovenskega populizma vse do nastanka institucionalizirane »radikalne desnice«. Posebne pozornosti je deležen glavni ideološki aparat desnice – *i.e.*, Rimokatoliška cerkev –, ki s svojim ciljem »rekonstruirati svet po viziji usmerjeni v preteklost« (str. 114), po avtorjevi oceni predstavlja glavno nevarnost in/ali oviro za demokratično konsolidacijo v Sloveniji. Avtor s svojo analizo vloge RKC v polpretekli zgodovini nudi radikalni odmik od današnje predfabricirane – in žal splošno sprejete – zgodbe o vlogi in položaju te institucije znotraj bivšega režima. Rizman tako zaključi, da je totalitarno vizijo bivših elit tokrat mogoče zaslediti v »političnem katolicizmu«, ki že v preteklosti »ni nasprotoval totalitarni naravi komunizma – Komunistični partiji je prej zavidal njeno kontrolo –, pač pa zgolj njegovemu ateističnemu značaju« (str. 111).

Odveč je opozarjati, da v slovenskem znanstvenem prostoru manjka objektivnih študij o demokratični tranziciji na Slovenskem, razlog za to stanje pa gre verjetno iskati v dejstvu, da so bili »branilci socializma pripravljene socializmu pripisati preveč dobrega, novodobni nasprotniki pa nič dobrega« (Lukšič, 2006: 38). Rizmanova knjiga *Uncertain Path: Democratic Transition and Consolidation in Slovenia* tako predstavlja osamljen poskus preseganja (ne)namerne miopije, ki je že vrsto let prisotna znotraj znanstvenih krogov, kakor tudi množičnih medijev in *ergo* javnosti, in ki

vsesplošno zgodovinsko kratkovidnost in amnezijo izkorišča za reproduciranje poenostavljene in celo zmotne predstave o procesu demokratične tranzicije v Sloveniji, seveda samo in zgolj v politične namene. Že samo zaradi tega dejstva, je Rizmanov *tour de force* dobrodošel ali celo nujen tudi v čimprejšnjem slovenskem prevodu.